

Важливо враховувати ці недоліки та забезпечувати належний підготовку, ресурси та підтримку для успішного впровадження кейс-менеджменту в закладах освіти.

Список використаних джерел

1. Міровська М. Управління освітнім процесом на основі кейс-менеджменту: теорія і практика: монографія. Київ : ТАЛКОМ, 2018. 325 с.

Яна МАХОВА

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Зростаюча зацікавленість сучасного суспільства процесом навчання людини протягом усього її життя сприяє розвитку неформальної освіти як в Україні, так і за її межами. Провідні міжнародні організації вважають таку освіту основним засобом безперервного розвитку ключових компетентностей особистості. В Україні ж неформальна освіта визнається повноцінним партнером формальної та інформальної.

Закон України «Про освіту» дає чітке визначення освіти всіх видів. Зокрема, неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій [7].

Наразі неформальні освітні проекти виконують компенсуючу функцію, заповнюючи значні прогалини звичного навчального процесу.

Це цілком логічно, адже військовий стан в Україні, критичне навантаження на її енергетичну систему та, іноді, взагалі неможливість здійснення повноцінного навчання, зумовлює поступовий занепад системи освіти. Неформальна ж освіта більш гнучка і легше адаптується до змін (як негативних, так і позитивних) та оновлень, а подекуди й сама є їхнім провідником.

Уперше термін «*неформальна освіта*» було використано у 1967 р. на Міжнародній конференції у Вільямсбурзі (США). Саме тоді постало питання неможливості використання застарілих освітніх програм у навчальному процесі. Офіційні системи освіти були визнані такими, що занадто повільно адаптуються до соціально-економічних змін у світі. Їхній розвиток, що базувався виключно на консерватизмі, призводив лише до подальшого погіршення стану освіти. Провідною тезою конференції було навчання протягом усього життя.

Результатом численних дискусій був розподіл освіти на формальну, неформальну та інформальну. Дана трьохстороння категоризація походить, перш за все, із наукових праць Кумбса та Ахмеда [8].

У праці «Боротьба з бідністю в сільській місцевості: як може допомогти неформальна освіта» учені розглянули неформальні освітні програми для підвищення кваліфікації та продуктивності фермерів, ремісників та малих підприємців. Використовуючи відібрану вибірку неформальних освітніх програм, аналіз зосереджується на діагностиці попереднього планування, виборі системи надання освіти, вартості та необхідних ресурсах, інноваційних рішеннях та оцінці програм. Добре спланована неформальна освіта є незамінним і потужним інструментом розвитку. Реалізація провідних ідей неформальної освіти вимагає більшої інтеграції програм, помірної децентралізації та об'єктивної справедливості [3].

Саме у 1967 р. було чітко детерміновано та означено основні види освіти.

Формальна освіта (від англ. *formal education*) – вид освіти, яку здобувають за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей (професій) [6].

Інформальна освіта (від англ. *informal education*) – вид освіти, що передбачає самоорганізоване здобуття людиною певних компетентностей під час повсякденної діяльності, пов'язаної з громадською, професійною або/та іншими активностями, родиною, дозвіллям тощо [4].

Неформальна освіта (від англ. *non-formal education*) – вид освіти, що уособлює організовану провайдером освітніх послуг навчальну діяльність здобувачів освіти, яка не передбачає присудження визнаних державою кваліфікацій за рівнем освіти [5].

Із метою більш детального розкриття сутності неформальної освіти в її співвідношенні з формальною розглянемо деякі аспекти організації саме цього виду освітньої діяльності в інших країнах.

Світова наукова спільнота виокремлює два варіанти розвитку моделей неформальної освіти: американський та європейський.

Американська модель. Багато вчених стверджує, що вперше ідею навчання поза стандартною шкільною освітою у США висловили філософ і психолог Д. Дьюї (J. Dewey) [1] та адепт андрагогіки М. Ноулз (M. Knowles) [9]. Це сталося наприкінці XIX та в середині XX століть відповідно.

Перші ж наукові праці по дослідженню безпосередньо неформальної освіти з'явилися у 70-х роках минулого століття, а наприкінці 80-х були остаточно сформовано її основні поняття.

У цей час у США та Канаді фактично була створена інфраструктура неформальної освіти, до якої входили організації, що надавали додаткові освітні послуги та робили на цьому виді освіти доволі успішний бізнес. До речі, діяльність у вигляді надання репетиторських послуг займає вагомe місце у рейтингу найприбутковіших видів бізнесу у США та вважається тією, що має дуже швидкі темпи розвитку.

Європейська модель. У країнах Західної Європи підійшли до системи неформальної освіти через запровадження парадигми освіти протягом усього життя. У 2000 р. після саміту ЄС, що проходив у м. Лісабон (Португалія) було видано «Меморандум про неперервну освіту Європейського Союзу».

Ця подія стала ключовою у визначенні освітньої політики і практики країн Європи. Висновки Лісабонського саміту підтверджують, що успішний перехід до економіки та суспільства, яке базується на знаннях, повинен супроводжуватися процесом неперервної освіти – навчання тривалістю в усе життя (*lifelong learning*). Неперервна освіта розглядає навчання як процес тривалого та постійного розвитку освітнього потенціалу особистості з метою її становлення.

На саміті ЄС 2000 р. були проголошені напрями на розробку високоякісної системи «Попередньої та неформальної освіти», визначені основні параметри європейської освітньої системи, розроблені загальні критерії оцінки якості знань, що надаються різними закладами формальної та неформальної освіти у країнах Західної Європи [2].

До цього часу формування політики у сфері освіти враховувало лише формальну освіту, не беручи до уваги інші два її види. Положення щодо неперервної освіти виводить формальну та неформальну освіту на юридично затверджений рівень.

Термін «освіти довжиною в усе життя» (*lifelong learning*) виокремлює часовий чинник освіти. Нещодавно було запроваджено термін «освіти шириною в усе життя» (*lifewide learning*), який акцентує увагу не лише на тривалості процесу навчання, а й на різноманітності його форм – формальної, неформальної та інформальної.

Узагальнення результатів міжнародного досвіду неформальної освіти дозволяє не лише виявити зв'язок поняття неформальної освіти з дискурсом освіти протягом життя, а й визначити її суб'єктивні характеристики.

Навчання одночасно може бути приємним і корисним процесом та здійснюватися як у навчальних організаціях, так і поза їх межами.

Неформальна освіта цікава тим, що не має примусового характеру, орієнтована на конкретні освітні запити, ґрунтується на високій мотивації особистості та внутрішній відповідальності учнів за результат навчання, швидкої адаптації до умов освітнього середовища, які постійно змінюються.

Список використаних джерел

1. Дьюї, Джон. *Філософський енциклопедичний словник* / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
2. Ковалів Н. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. *Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник*. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
3. Кумбс П., Ахмед М. *Боротьба з бідністю в сільській місцевості: як може допомогти неформальна освіта (англійською)*. Дослідницька публікація Світового банку Вашингтон, округ Колумбія: група Світового банку. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/656871468326130937/Attacking-rural-poverty-how-nonformal-education-can-help> (дата звернення: 15.01.2023).
4. Прийма С. М., Аніщенко О. В. Інформальна освіта. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua> (дата звернення: 18.01.2023).
5. Прийма С. М., Аніщенко О. В. Неформальна освіта. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua> (дата звернення: 12.01.2023).
6. Прийма С. М., Аніщенко О. В. Формальна освіта. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua> (дата звернення: 20.01.2023).
7. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 22.01.2023).
8. Coombs P., Ahmed M. *Attacking Rural Poverty: How Nonformal Education Can Help. A Research Report for the World Bank Prepared by the International Council for Educational Development*. John Hokins Unsversity Press. 1974. P. 292.
9. Knowles M. S. (1962). *A History of the Adult Education Movement in the USA*. New York, NY: Holt, Rinehart & Winston.

Станіслав ТАРЕЛКО

ВПЛИВ ОСВІТНІХ ПАРАДИГМ НА ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ ОСВІТИ

У сучасному світі, що стрімко розвивається, у світі, де все більшу вагу має інтелектуальна праця, результати інтелектуальної діяльності, все більшого значення набуває інформація, а також сфери людської життєдіяльності, з нею пов'язані, наприклад, комунікації, які служать для передачі певної інформації. У цьому контексті система освіти відіграє значну роль, оскільки завдяки ній стає можливим збереження та примноження існуючих знань, забезпечується еволюційна поступальність розвитку людства. В основі формування системи освіти, зокрема правовими, законодавчими методами лежить освітня парадигма.

М. Батечко та М. Михайличенко вважають, що освітня парадигма завжди, в будь-яку історичну епоху виступає в ролі парадигмальної ідеї розвитку освіти. Місія педагогіки полягає в зміні та динаміці освітньої парадигми, як такої, що надає підґрунтя